

G CONSELLERIA
O ADMINISTRACIONS
I PÚBLIQUES
B I MODERNITZACIÓ
/ ESCOLA BALEAR
ADMINISTRACIÓ
PÚBLICA

UNITAT 2 | COM LA VEU CANTANT: LA COMA I EL PUNT

CONTINGUTS

- 2.1. El signe de la pausa breu
- 2.2. El signe de la pausa llarga

Autor/a: Gabriel Rossinyol

Data d'elaboració: octubre de 2019

Actualitzat: abril 2025

Aquesta obra es difon mitjançant la llicència [Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

2. COM LA VEU CANTANT: LA COMA I EL PUNT

Ens trobam ben a primera línia de l'escenari, per protagonisme i freqüència d'ús. De fet, qui més qui menys, quan sent a parlar de puntuació, en el primer que pensa és en la coma i el punt.

2.1. El signe de la pausa breu

2.1.1. Primeres notes

La coma representa una pausa breu. Per entendre'ns: no talla en sec el discurs, sinó que fa que es reprengui de seguida. A més, és el signe de puntuació que té més usos, alguns dels quals relacionarem amb l'altre *instrument* que du la *veu cantant*: el punt.

En clau de sol

La pausa de la coma és tan curta com la que fa el cantant que, gairebé sense deixar de tocar l'instrument, reprèn immediatament la lletra de la cançó.

Com a conseqüència de l'anterior, i en combinació amb el punt, la coma és el signe que genera més errors, com ja s'ha dit en la introducció. I per això mateix aquest apartat 2.1 del material és el que conté més explicacions i suposa la base sobre la qual s'aixequen les diverses argumentacions que trobarem en relació amb la puntuació.

Un altra qüestió bàsica, però important, ni que sigui perquè no l'hem d'oblidar: tant si escrivim a mà com sobre teclat, la coma va enganxada a la paraula precedent sense deixar espai; en canvi, després de la coma hi ha d'haver un espai.

2.1.2. La coma que no ens pot fallar: usos segurs

Els casos de coma que detallam a continuació són qualificats de *segurs* perquè només es tracta de conèixer i aplicar cada una de les normes incloses en aquest apartat, sense cap altre secret. Ara bé, proposam un seguit de «notes afinades» per conèixer amb més detall cada cas.

Per facilitar la comprensió i el domini dels diferents usos de la coma, els agrupam per paraules o expressions *clau* que resumeixen els continguts principals.

A) ENUMERACIONS

La coma serveix per separar els elements d'una enumeració, la qual pot estar formada per paraules (enumeracions curtes) o per frases senceres (enumeracions llargues), o per la combinació d'ambdós casos.

És important retenir el cas de les enumeracions, perquè és molt habitual en la redacció de texts.

Nota afinada número 1: les conjuncions i, o, ni

Per regla general, després de les conjuncions *i, o, ni* no escrivim coma. Fer-ho suposaria rompre el ritme del discurs, que és tant com dir que a la «veu cantant» li ha sortit un «gall estrident».

Nota afinada número 2: les conjuncions i, o, ni i la delimitació del discurs

Tot i el que acabam d'afirmar en la «Nota afinada» anterior, hem de pujar un graó més en l'escala del so per fer constar que escrivim coma abans de les conjuncions *i, o, ni* en aquests supòsits:

- Si els elements que s'enumeren són complexos o llargs i és necessari delimitar-los per facilitar la comprensió del discurs.
- Si dins les seqüències que s'enumeren ja apareixen les mateixes conjuncions *i, o, ni* i és necessari delimitar-les per facilitar la comprensió del discurs.

Contra el que asseguràvem en la «Nota afinada número 1», no escriure coma en els supòsits esmentats produeix el mateix efecte que escoltar una cançó amb renou de fons: t'arriba la música, però no nítidament.

Per entendre encara millor aquesta *afinació*, cal que recordem que una de les principals funcions dels signes de puntuació és la d'ordenar el discurs per interpretar-lo correctament. En aquest cas, doncs, la coma indica exactament on comença i on acaba cada seqüència.

En definitiva, tal com ho interpretam, la norma continguda en aquesta «Nota afinada» no és que contradigui l'anterior, sinó que l'amplia. És a dir: les dues opcions (no escriure coma abans de les conjuncions i sí fer-ho) no s'anul·len una a l'altra, sinó que ambdues són possibles a l'hora de redactar; únicament es tracta de comprovar si convé segmentar amb una coma la part final de l'enumeració, tenint en compte la seva extensió o la complexitat dels elements que inclogui.

Sonen tambors, a un toc

Si ens trobam davant una enumeració acabada amb l'abreviatura *etc.* ('etcètera') o amb punts suspensius (és a dir, una enumeració oberta) i la frase en qüestió continua, podem optar per escriure coma després de *etc.* o els punts suspensius; això és, podem considerar que tant l'un com l'altre són un element més de l'enumeració i *tancar-los* com a tal.

En aquest supòsit, la coma de tancament no hi és obligatòria, però, per criteris de simplificació, podem optar per escriure-la i, d'aquesta manera, no trencam la regla general consistent a posar el signe després de cada element enumerat.

B) INCISOS

La coma serveix per delimitar incisos, els quals s'escriuen:

a) Entre una coma d'obertura i una de tancament, si l'incís se situa enmig de la frase. En relació amb aquest ús concret, hem de recordar-nos sempre d'escriure la coma de tancament, un oblit o un descuit aquest que sol produir-se amb freqüència, sobretot en casos de fragments llargs.

b) Només amb una coma, si l'incís se situa en posició inicial o final de la frase.

És important retenir el cas dels incisos, perquè és molt habitual en la redacció de texts.

Nota afinada número 1: què és un incís

Per entendre bé aquest ús tan habitual de la coma, convé recordar que un *incís* és una explicació o un aclariment complementaris de la resta del text o frase.

Més endavant, en referir-nos a altres usos de la coma i, també, als parèntesis i guions llargs, tornarem a parlar del concepte *incís*, que és molt genèric, d'altra banda.

Nota afinada número 2: seqüència autònoma i mobilitat

Reprenent la «Nota afinada» anterior, afegirem que en parlar d'incís ens referim a una seqüència de paraules que funciona de manera autònoma respecte a la resta del text o frase. Això vol dir que, d'una banda, l'incís té sentit en si mateix, però, de l'altra, que se'n pot prescindir sense que aquesta omissió afecti el sentit general del text o frase.

Així mateix, la dita «autonomia» de l'incís s'ha de relacionar amb el fet que, depenent de l'estil o de la intenció del redactor, puguem situar-lo generalment a inici, a mitjan o a final de frase.

C) ELEMENTS D'ENLLAÇ

La coma serveix per delimitar un bon nombre de formes lingüístiques que tenen com a funció enllaçar les frases del discurs. Es tracta dels també anomenats *connectors*.

És evident que amb una definició com l'anterior prioritizam el fet de saber identificar fàcilment aquests tipus de paraules a utilitzar amb precisió tècnica el concepte en qüestió. Per justificar-ho, hem de dir que ens trobam davant una d'aquelles idees que s'entenen millor posant-ne exemples que no definint-la. Ara ho veurem.

Així doncs, els elements d'enllaç s'escriuen:

a) Només amb una coma, si se situen al principi de la frase per introduir-la. Aquesta és una posició molt habitual dels connectors, però no l'única, perquè tal com succeeix amb els incisos o els vocatius, són mots que tenen *mobilitat* dins el discurs.

b) Entre comes (a davant i a darrere), si se situen a l'interior de la frase o text. En relació amb aquest ús concret, hem de recordar-nos sempre d'escriure la coma de tancament.

És important retenir el cas dels elements d'enllaç, perquè són molt utilitzats en la redacció de texts.

Nota afinada número 1: exemples més freqüents

Primerament, hem de tornar a insistir que empram el concepte *element d'enllaç* o *connector* en sentit general, incloent-hi casos molt diversos d'expressions i locucions (adverbials, conjuntives, etc.), ja que el nostre propòsit és facilitar la tasca d'identificació d'aquestes formes lingüístiques.

Així mateix, recordem-nos d'escriure'ls amb una coma si els feim encapçalar la frase, i *tancats* entre dues comes si els col·locam a l'interior.

A continuació oferim una llista d'alguns dels elements d'enllaç més habituals, tant si adoptam el punt de vista de lector com de redactor.

així, així doncs, així mateix, doncs
a més (a més), endemés
amb relació a + [complement], en relació amb + [complement], respecte a/de + [complement], pel que fa a + [complement], segons + [complement]
altrament, d'altra banda, d'una banda... de l'altra, d'altra part
d'entrada, en primer lloc, en segon lloc..., en principi
al mateix temps, a la vegada, al seu torn
de fet, de tota manera, de totes maneres, en realitat
en conseqüència, per consegüent, per tant, en efecte, sens dubte
ara bé, en qualsevol cas, en tot cas
en canvi, per contra, al contrari, tanmateix
és a dir, o sigui, això és, a saber
això no obstant, no obstant això, tanmateix
en definitiva, en resum

Nota afinada número 2: adverbis en -ment i altres formes

Tots sabem que els adverbis acabats en *-ment* són molt abundosos en qualsevol mena d'escrits. I també sabem que poden ubicar-se en diferents posicions de la frase o text, segons la intencionalitat o l'estil del redactor.

En principi, aquests tipus de mots s'escriuen amb coma a davant o *tancats* entre comes, però en aquest cas no podem ser tan categòrics com en la «Nota afinada» anterior, perquè la presència o no del «signe de la pausa breu» depèn de la llargària del discurs o de l'estil del redactor, dues idees aquestes que enllacen la qüestió amb l'apartat següent, dedicat als usos interpretables de la coma.

Sonen tambors, a dos tocs

Tal com hem manifestat al principi de la «Nota afinada número 2», una de les característiques dels adverbis en *-ment* és la seva *llibertat de moviments* dins la frase o text, i això s'ha de relacionar amb una altra particularitat d'aquests mots: no hi ha una sola manera de puntuar-los o, per al cas que ens ocupa, podem escriure'ls amb coma o sense. No obstant això, també hem de dir —sobretot per a qui vulgui optar per un estil més fix i tancat— que sempre podem escriure els adverbis en *-ment* amb coma (o comes) sense por d'equivocar-nos. Ras i curt: amb els adverbis en *-ment*, la coma sempre funciona!

Així mateix, hi ha altres formes lingüístiques d'enllaç, a part de les esmentades en la «Nota afinada número 1», que presenten el mateix comportament que els adverbis en *-ment*, és a dir, diferents possibilitats d'ubicació dins la frase o text i diferents estils de puntuació (amb coma, si és a inici de fragment; amb comes, si és a l'interior, o sense coma). Ens referim a casos com *a continuació*, *acte seguit*, *tot seguit...* Consegüentment, per a les formes just ara esmentades són vàlides les mateixes explicacions fetes abans per als adverbis en *-ment*.

Un, dos... provant, provant!

1)

En relació amb les obres, primerament, s'ha explicat que el Consorci Castell es dedica a la protecció, la conservació, el manteniment i la millora dels edificis dels antics quarters que es conserven al centre de la ciutat, a fi de preservar-ne els valors històrics, arquitectònics i culturals, i donar compliment als deures exigibles en relació amb el patrimoni cultural de les Illes Balears.

2)

S'ha afegit, a continuació, que la remodelació urbanística de la plaça del Centre i dels espais adjacents, fruit de l'acord de diferents administracions, servirà per dotar la ciutat d'equipaments o infraestructures de caràcter local, insular i supràinsular, i establir vies adequades de col·laboració entre administracions per gestionar-los.

Què ressaltam?

Tenim dos exemples de coma darrere la conjunció *i*; en aquests casos, el signe serveix tant per delimitar frases com per evitar la confusió entre la *i* que forma part de l'enumeració interna («arquitectònics i culturals», «insular i supràinsular») i la que encapçala la darrera frase («i donar compliment...», «i establir vies...»).

A més, en el primer exemple, la coma amb què es tanca l'incís coincideix amb la que serveix per separar les dues conjuncions *i*.

D) VOCATIUS

La coma serveix per delimitar vocatius, els quals s'escriuen:

- a) Entre una coma d'obertura i una de tancament, si el vocatiu se situa enmig de la frase. En relació amb aquest ús concret, hem de recordar-nos sempre d'escriure la coma de tancament.
- b) Només amb una coma, si el vocatiu se situa en posició inicial o final de la frase.

Nota afinada: què és un vocatiu

Per entendre bé aquest ús específic de la coma, convé recordar que un vocatiu és una paraula o expressió mitjançant la qual el redactor s'adreça directament a una persona o cosa personificada, o a un col·lectiu. Es tracta d'un ús de la llengua que és fàcil d'identificar per l'entonació que donam a la frase en llegir-la i, així mateix, per la presència de la coma o comes en l'escriptura.

Un, dos... provant, provant!

1)

Has actuat bé, Júlia.
T'he de confessar, Júlia, que has actuat bé.

2)

Sou grans, **jugadors!** Sou **grans jugadors!**
Jugadors, sou grans!

3)

Molt bona, **afició!** Molt bona afició.

Què ressaltam?

Fixem-nos en el canvi de to i d'intencionalitat que aporta la coma que separa el vocatiu: de llegir missatges d'ànim o reconeixement, passam a simples afirmacions (construccions situades a la dreta en els exemples 2 i 3).

E) FÓRMULES FIXES

La coma serveix per expressar determinades fórmules dites fixes perquè sempre repeteixen la mateixa estructura. És el cas de les dates, d'una banda, i de les salutacions i els comiats en les cartes i els missatges electrònics, de l'altra.

És important retenir el cas de les fórmules fixes, perquè, com hem vist, apareixen sovint en texts de redacció habitual.

Nota afinada número 1: la data

En les datacions, la coma separa el nom del lloc de la resta de la data, seguint l'estructura següent:

localitat + coma + dia del mes + preposició de + mes + preposició de + any

Marratxí, 7 d'abril de 2019

Nota afinada número 2: salutacions i comiats

En les salutacions i els comiats de cartes i missatges electrònics que no tenen verb, la coma se situa al final de les fórmules per aïllar-les de la resta del text.

a) Les fórmules de salutació segueixen l'estructura següent:

fórmula de salutació + [nom de la persona] + COMA

Benvolguda Antònia,
[text]

Distingit senyor,
[text]

Senyora,
[text]

Bon dia,
[text]

Com veim, les diferents fórmules de salutació poden anar acompanyades o no del nom de la persona destinatària, depenent de l'estil i la intencionalitat del text; el que no falla mai, però, és la presència de la coma final.

b) Les fórmules de comiat segueixen l'estructura següent:

fórmula de comiat + COMA

Ben cordialment,

Atentament,

Bona nit,

Fins aviat,

Comprovam que, com en el cas de les salutacions, hi ha diferents fórmules de comiat, la tria de les quals depèn de l'estil i la intencionalitat del text; el que no falla mai, però, és la presència de la coma final.

F) ELISIONS DE VERBS

La coma serveix per indicar l'elisió d'un verb que se sobreentén o que ja s'ha esmentat abans en la frase. D'aquesta manera, s'evita una repetició. Recordem aquí que, gràcies a la puntuació, la lectura d'un text és rítmica i harmònica, com la bona música...

En l'entonació, l'omissió del verb es marca amb una pausa clara, tot i que breu, perquè es tracta de la coma; i, en l'escriptura, s'indica amb una coma.

Nota afinada: elisions i puntuació

En efecte, amb la coma introduïm una funció específica dels signes de puntuació que fins ara no havíem esmentat: la d'indicar elisió d'elements lingüístics. Aquesta nova funció s'afegeix a les tres generals que s'han comentat en la introducció: delimitar el discurs, facilitar-ne la comprensió i evitar ambigüitats.

De tota manera, tornant a l'ús concret de la coma que ara ens ocupa, prenguem nota de com es relaciona amb les grans funcions dels signes llegint l'afirmació següent: és convenient marcar l'omissió d'elements lingüístics mitjançant la coma perquè la frase quedi ben delimitada i, així, eliminar qualsevol ambigüitat a l'hora d'interpretar-la que pugui dificultar-ne la comprensió.

Un, dos... provant, provant!

1)

En l'entonació, l'omissió del verb **es marca** amb una pausa clara, tot i que breu, perquè es tracta de la coma; i en l'escriptura, **amb** una coma.

2)

—Hola! A quina hora vindreu a dinar?

—Bon dia! Jo arribaré devers les 15 hores... I tu, Manel?

—Ei! Jo, a les 15.30 hores.

3)

En Francesc té un terreny, **ubicat** lluny del poble, a fora vila, **on** ha sembrat uns quants arbres fruiters i hortalisses.

Respecte a aquestes, **sabem** que a tres cinquenes parts del sòl **té** patateres sembrades i a dos quarts, **tomatigueres**.

En total, **quina** fracció de terreny inclou hortalisses?

Què ressaltam? (1, 2)

Fixem-nos que en el primer exemple reproduïm el segon paràgraf de l'apartat F) anterior, titulat «Elisions de verbs»; ara, però, en lloc d'emprar un verb després del punt i coma, hem optat per indicar l'elisió de la forma verbal «es marca» mitjançant una coma.

En general, observem com la coma que elideix el verb en els exemples interromp clarament el ritme de les frases afectades.

Què repassam? (3)

Recordem la necessitat de tancar entre dues comes els incisos situats a l'interior de text i d'escriure coma després dels elements d'enllaç.

2.1.3. La coma, que no ens pot fallar: usos interpretables

En aquest apartat entrem en un terreny, en principi, més llenegadís que l'anterior, però això només és una sensació inicial, perquè comprovarem que, com a redactors, tenim el control de la situació.

Efectivament, hem titulat els casos de coma que detallam a continuació com a *interpretables* perquè ens mourem en un àmbit en què tant serà possible escriure coma com no fer-ho; per tant, som en un escenari en què tan correcte serà la frase amb coma com sense, i tot dependrà d'elements subjectius —així doncs, *controlables*, atès que depenen de nosaltres mateixos— com ara el nostre propòsit comunicatiu, el nostre estil personal, l'extensió de la frase i, fins i tot, l'entonació!

Ara bé, res és aleatori, ja que, en qüestió d'intencionalitat, aprendrem a ajustar l'ús de la coma al sentit que vulguem donar a la frase. Tot plegat és com aquell estil musical que ens agrada i que escoltam a través d'un parell o tres de grups; tots són del nostre gust, però, si podem triar, n'escoltam un o un altre segons el dia que duguem, les nostres necessitats, inquietuds...

Com en l'apartat anterior, les «notes afinades» ens ajudaran a assolir el propòsit descrit. Igualment, per facilitar la comprensió dels nostres arguments i el domini dels diferents usos de la coma, els agrupam per paraules *clau*.

A) LA COMA EXPLICATIVA

La coma serveix per formar oracions de relatiu *explicatives*, és a dir, oracions introduïdes per un *pronom relatiu*, les quals fan alguna mena d'aclariment sobre l'*antecedent*. Per tant, podem relacionar aquest ús de la coma amb el dels incisos, perquè, de fet, l'*explicativa* no deixa de ser un tipus d'incís. Per contra, si el pronom *que* no du coma, s'originen oracions de relatiu *especificatives*.

Les oracions de relatiu explicatives s'escriuen:

a) Entre comes, si l'explicació o aclariment se situa a l'interior del text. En relació amb aquest ús concret, hem de recordar-nos sempre d'escriure la coma de tancament.

b) Només amb una coma, si l'explicació o aclariment se situa al final del text.

Nota afinada número 1: pronoms relatius

Els pronoms relatius substitueixen un element (normalment, un nom) ja aparegut en l'oració principal, el qual és conegut com a *antecedent*. Les formes de relatiu són les següents:

Formes invariables	Formes variables	Formes neutres
que, què, qui, on	el qual, la qual, els quals, les quals	la qual cosa, cosa que, fet que

Nota afinada número 2: la coma explicativa diferenciadora i el relatiu que

Com s'ha dit, les oracions de relatiu que se separen de la principal per una coma o dues introdueixen una explicació o un aclariment respecte a l'antecedent. Aquesta idea complementària es fa especialment evident en el cas del relatiu *que*, el qual aporta a la frase un significat completament diferent segons si s'escriu amb coma o sense. En aquest sentit, basta recordar-nos del doble sentit de les frases que ens han servit per reflexionar en la introducció del material...

Altrament, el pronom *que* és fàcilment identificable en el text perquè es pot substituir per alguna de les formes del relatiu compost (*el qual*, *la qual* i els plurals respectius), tot depenent de la concordança amb l'antecedent nominal. Ara bé, en aquest sentit, convé afegir que el pronom *que* explicatiu (amb coma) sempre és substituïble pel relatiu compost *el qual*, mentre que la substitució no és possible quan el *que* és especificatiu (sense coma).

Consegüentment, per matisar o aclarir el significat d'un element del text podem utilitzar els pronoms relatius acompanyats de la coma; a més, si escrivim el pronom *que* —d'utilització molt freqüent, d'altra banda—, l'acompanyarem de coma o no segons la intencionalitat que vulguem donar al discurs. Com en la tria d'una cançó o una altra segons el nostre humor, el nostre estat anímic...

Un, dos... provant, provant!

1A)

El mandat natural dels diputats al Parlament, **que** van ser elegits el dia 24 de maig de 2015, **finalitza** el 24 de maig de 2019.

1B)

El mandat natural dels diputats al Parlament **que** van ser elegits el dia 24 de maig de 2015 finalitza el 24 de maig de 2019.

2A)

L'espai geogràfic en què es pretén actuar amb el projecte que s'ha presentat és la zona del municipi de **Lloseta que** ha estat històricament un dels centres principals de l'activitat industrial a l'illa de Mallorca.

2B)

L'espai geogràfic en què es pretén actuar amb el projecte que s'ha presentat és la zona del municipi de **Lloseta, que** ha estat històricament un dels centres principals de l'activitat industrial a l'illa de Mallorca.

3)

Què ressaltam?

Fixem-nos en la diferència de significat de les dues parelles de frases dels exemples, segons si duen coma o no. D'entrada, totes les frases són correctes, però:

- En el cas 1A (*que* explicatiu), s'entén que el mandat acaba «per a tots els diputats».
- En el cas 1B (*que* especificatiu), s'entén que el mandat acaba «només per als diputats» que foren elegits el dia assenyalat.
- En el cas 2A (*que* explicatiu), s'entén que «només s'actuarà a una zona» de Lloseta.
- En el cas 2B (*que* especificatiu), s'entén que s'actuarà «a tot el municipi» de Lloseta.

El mandat natural dels diputats al Parlament, **els quals** van ser elegits el dia 24 de maig de 2015, **finalitza** el 24 de maig de 2019.

Què repassam? (3)

Les formes de relatiu compost sempre poden substituir el relatiu *que* quan actua com a explicatiu.

Recordem, a més, la necessitat d'escriure la coma de tancament en les oracions explicatives situades a l'interior de text —la coma d'obertura, ja la donam per suposada. Aquestes oracions, de fet, funcionen com un incís.

B) TOTA UNA ORACIÓ

Relacionat amb el cas anterior, ens hem de referir així mateix a l'ús de la coma que serveix per separar una oració de relatiu, de caràcter explicatiu, de l'antecedent, que ara no és un nom, sinó tota una frase. Dit d'aquesta manera, sona com un supòsit complex i una mica difícil d'entendre, però no ho és tant si tenim en compte que es tracta d'unes fórmules lingüístiques fàcilment identificables.

Concretament, parlem de l'ús de les construccions de relatiu *la qual cosa*, *cosa que*, *fet que* i altres expressions equivalents com *i això*, totes les quals introdueixen una oració explicativa que hem de separar de la principal mitjançant una coma.

A més a més, l'expressió *la qual cosa* també pot anar precedida de preposició, generalment *per* o *amb*.

Un, dos... provant, provant!

1)

Els clubs esportius de les Illes Balears que competeixen en l'àmbit nacional tenen dret a una important bonificació del preu públic de lloguer dels espais esportius, **la qual cosa / cosa que / fet que / i això** repercutirà en la millora del nivell de tecnificació dels entrenaments i permetrà obtenir millors resultats.

2)

El Servei de Salut continua sense disposar de mitjans propis per dur a terme les tasques de recollida de residus als hospitals, **amb/per la qual cosa** es tramitarà una segona pròrroga del contracte, **fins** al mes de juny de l'any que ve, **subscrit** amb una empresa especialitzada del sector.

Què ressaltam?

Recordem la necessitat de separar amb una coma l'oració principal de la frase explicativa introduïda amb alguna de les construccions de relatiu ressaltades.

Què repassam?

Recordem la possibilitat d'incloure incisos a l'interior de text i de tancar-los entre dues comes, en aquest cas.

C) LA COMA I LA CIRCUMSTÀNCIA

La coma serveix per delimitar els anomenats *complements circumstancials*, que, com sabem, són de molt diversa índole: temporals, de lloc, causals, finals, condicionals... En aquest cas, el fet d'escriure la coma depèn d'elements subjectius i estilístics com ara la intencionalitat del discurs, la llargària o l'entonació de la frase.

Si volem delimitar els complements circumstancials en el text, els escriurem:

- a) Només amb una coma, si la *circumstància* se situa al principi o al final del text.
- b) Entre comes, si la *circumstància* se situa a l'interior del text. En relació amb aquest ús concret, hem de recordar-nos sempre d'escriure la coma de tancament.

Nota afinada: mobilitat, però amb estil propi i homogeni

Anteriorment ha quedat clar, d'un costat, que delimitar o no els complements circumstancials amb l'ús de la coma varia segons aspectes extralingüístics; però, d'altre costat, també hem posat de manifest que puntuar no és un art aleatori que depengui de la casualitat.

Així doncs, posats en el nostre paper de redactors, hem de procurar mantenir un estil més o menys uniforme a l'hora d'usar la coma per expressar les circumstàncies (de temps, de lloc, de causa...); volem dir que, dins un mateix text, és important que adoptem un estil *únic* o, si més no, *propí*, *recognoscible*, per delimitar amb coma o no les mateixes estructures lingüístiques, i no escriure-les ara amb coma, ara sense...

En relació amb això, hem de recordar igualment la gran capacitat de mobilitat, dins la frase o el text, que solen presentar els complements circumstancials, per mor que mantenen una relació de dependència, diguem-ne, *tènue*, amb els verbs; contràriament, altres complements com el directe o l'indirecte tenen una vinculació més estreta amb les formes verbals.

Sonen tambors, a tres tocs

Tanmateix, i tot i acceptant la volatilitat d'aquests casos, hi ha alguns contextos lingüístics que afavoreixen més o menys l'escriptura de la coma per tancar els complements circumstancials, i d'altres que són més propicis a escriure's sense el signe. Per entendre-ho bé, hem d'apel·lar a una elocució que mantengui el *bon ritme de la frase*. Així, la presència d'un verb immediatament després del complement sol suposar l'absència de coma, mentre que si el circumstancial va seguit d'un sintagma (determinant + nom), la coma hi és més propícia.

Un, dos... provant, provant!

1)

Quan l'òrgan competent per a l'adquisició de béns a títol oneros és el conseller competent en matèria de **patrimoni**, **d'acord** amb el que disposa la **norma**, la resolució d'iniciació de l'expedient ha de determinar el crèdit al qual s'ha d'imputar la despesa, **i si** l'expedient implica despeses per un import superior a 500.000,00 €, cal obtenir l'autorització prèvia del Consell de Govern per tramitar l'expedient.

2)

Què ressaltam? (1, 2)

Els dos fragments demostren la gran capacitat de moviment que caracteritza els complements circumstancials dins el discurs, atès que tenen una dependència relativa del verb; així, tant els trobam a l'inici com a l'interior o al final dels texts. Amb vista a la puntuació, l'important és col·locar bé la coma per delimitar adequadament cada seqüència.

Perquè una família és per a tota la **vida**, **mitjançant** els distints projectes del Programa **Joves, i gràcies a** les aportacions altruistes de les empreses **col·laboradores**, acompanyam les persones necessitades en edat d'emancipació en el seu procés de desenvolupament, **amb** l'objectiu d'aconseguir-ne la plena integració social i laboral.

Què repassam? (1, 2)

En els dos fragments trobam un cas de frase introduïda amb la conjunció *i* precedida de coma, atès que es tracta de seqüències que expressen una circumstància (condició i mitjà, respectivament).

D) ELEMENTS DISLOCATS

La coma serveix per indicar el desplaçament d'un element de la frase cap a una posició que no és la més habitual. Per entendre aquest ús, recordem que l'ordre neutre dels elements de la frase és *subjecte + verb + complements*. Per tant, en aquest cas, el fet d'escriure la coma torna a dependre d'elements subjectius i estilístics com ara l'entonació que vulguem donar a la frase o el nostre propòsit comunicatiu.

Nota afinada: l'entonació i l'ordre

Observem, mitjançant dos exemples senzills, els efectes que té emprar una entonació diferent sobre la col·locació dels elements de la frase. I, a la vegada, fixem-nos que la coma només apareix en el cas d'una entonació particularment expressiva, emfàtica, i no si mantenim un to neutre.

A les quatre, va arribar...

Que no podem passar per aquí, vol dir aquest cartell.

La primera part de les dues frases anteriors (fins a arribar a la coma) és pronunciada amb un to de veu més elevat, més vigorós; al contrari, la força de la veu disminueix a un to normal amb la segona part de les frases; finalment, la seqüència desplaçada —amb el consegüent canvi d'entonació— queda marcada amb la coma.

Va arribar a les quatre.

Aquest cartell vol dir que no podem passar per aquí.

Ara, un sol to de veu —neutre i pla— per a la totalitat de cada una de les frases, que mantenen l'ordre neutre *subjecte + verb + complement*, impossibilita l'ús de la coma.

Un, dos... provant, provant!

1A)

A bona part de la classe mitjana treballadora, **afecta** el paquet de mesures fiscals que ha aprovat el Govern.

1B)

El paquet de mesures fiscals que ha aprovat el Govern **afecta bona** part de la classe mitjana treballadora.

Què ressaltam?

En l'exemple 1A, el desplaçament a l'esquerra del complement («A bona part de la classe mitjana treballadora») fins i tot provoca l'aparició de la preposició *a*, que no s'ha d'escriure si mantenim l'ordre neutre de la frase (exemple 1B), atès que es tracta d'un cas de complement directe que no pot anar introduït de preposició, segons prescriu la gramàtica.

2)

Per motius personals i per circumstàncies que no venien al cas, **la presidenta** anuncià que no repetiria en el càrrec.

E) LA COMA QUE ACLAREIX EL PANORAMA

La coma serveix per evitar ambigüitats i facilitar la comprensió del que realment vol transmetre el text. En aquest cas, doncs, i més que mai, el fet d'escriure la coma depèn de la nostra intenció a l'hora de redactar. Per tant, d'una banda, ens podem trobar amb contextos en què serà necessari escriure coma o no segons la idea que vulguem expressar; i, de l'altra, l'escriptura de la coma ens ajudarà a aclarir una possible lectura equivocada del text.

Ara bé, podem assegurar, sense por d'equivocar-nos, que a l'hora de redactar habitualment no hi haurà la necessitat de decidir si escriure coma o no per no caure en l'ambigüitat; més aviat, es tracta d'un ús excepcional, si bé, com a tal, resulta transcendental prendre la decisió adequada.

Com ja s'ha esdevingut en algun cas anterior, aquest ús de la coma s'entén més ràpidament posant-ne exemples que no definint-lo. Ho comprovarem.

Nota afinada número 1: la transcendència de la coma

Per fer-se una idea clara de com de transcendent pot resultar per al significat d'un text escriure o no una coma, és interessant relacionar l'ús descrit en aquest apartat E) amb la «Nota afinada número 2» de «La coma explicativa», això és, amb el fet d'escriure una coma o no davant el relatiu *que*. En ambdós casos, ens podem trobar en situacions excepcionals en què la presència o no de la coma faci variar el sentit de l'exposició.

De totes maneres, mai no hem de perdre el control de la situació, perquè només es tracta que tinguem clar què volem expressar i actuar en conseqüència amb el signe en qüestió.

Nota afinada número 2: delimitar per desfer ambigüitats

Hem vist més amunt que la coma, d'un costat, és un signe *delimitador* d'unitats en el discurs, i, de l'altre, serveix per desfer ambigüitats. Doncs ara podem relacionar ambdues funcions per afirmar que la coma s'utilitza a vegades per especificar on comencen i on acaben determinades frases de certa extensió amb l'objectiu de facilitar la comprensió del text. Es tracta de supòsits en què, en principi, no seria necessària la coma, però convé escriure-la perquè quedi ben delimitada cada part de què consta el discurs, en benefici de la claredat expositiva.

És el cas, per exemple, de la delimitació de frases llargues (que contenen subjectes diferents o no) coordinades normalment amb la conjunció *i*; segons el context, pot ser recomanable marcar el canvi de frase (i, segons el cas, de subjecte) per delimitar bé el discurs. En aquest mateix sentit, ja hem constatat en la «Nota afinada número 2» de l'apartat «Enumeracions» que a vegades pot ser necessari escriure coma abans de les conjuncions *i*, *o*, *ni* —tot i que això s'aparta de la norma general—, a fi de delimitar bé cada seqüència enumerada.

Vegem il·lustrada aquesta «afinació» amb alguns exemples.

Un, dos... provant, provant!

1A)

—I què, com han anat aquests dies de permís?
—Ahhh! Els dies de **permís perfecte**. Gràcies!

1B)

—I què, com han anat aquests dies de permís?
—Ahhh! Els dies de **permís, perfecte**. Gràcies!

2A)

«Els comunistes perden vots a favor dels socialistes **i els centristes**, a favor dels dretans i els ultradretans»

2B)

«Els comunistes perden vots a favor dels socialistes, **i els centristes**, a favor dels dretans i els ultradretans»

Què repassam? (2A, 2B)

Tal com ja succeïa en l'exemple 1, tornam a trobar la presència d'una coma —la que hi ha després de la paraula «centristes»— que es justifica per l'omissió d'una forma verbal: «perden [vots]».

Així mateix, també repassam com d'útil i eficient pot arribar a esdevenir delimitar un segon subjecte —diferent del que apareix al principi de la frase— mitjançant la coma, encara que vagi precedit de la conjunció *i*.

3A)

Malgrat que les relacions amb l'exterior són més aviat escasses **l'any 1952**, es produeix l'ingrés d'Espanya a la UNESCO i el 1954 l'ajuda americana permet una reactivació industrial.

3B)

Malgrat que les relacions amb l'exterior són més aviat escasses, **l'any 1952** es produeix l'ingrés d'Espanya a la UNESCO i el 1954 l'ajuda americana permet una reactivació industrial.

Què repassam? (3A, 3B)

Després del complement circumstancial concessiu, introduït per la locució «malgrat que», escrivim coma. Fixem-nos que, en aquest cas, necessitam separar amb aquest signe la *circumstància* de la resta del text.

Què ressortam? (1A, 1B)

En l'exemple 1 es reproduïx un diàleg senzill en què la presència de la coma desfà qualsevol possible ambigüïtat. Observem, a més, que la coma del fragment B és necessària per l'omissió de la forma verbal «han anat».

I, aleshores, què passa amb el fragment 1A? Podem dir que és «correcte»? D'entrada, potser val més no emprar la parella de conceptes «correcte-incorrecte» per analitzar un cas com aquest, atès que una puntuació com la que presenta 1A podria *arribar a ser possible* (l'adjectiu «perfecte» referint-se al substantiu «permís»), però no és difícil imaginar-se que el vertader propòsit del diàleg és transmetre la idea que exposa l'exemple 1B. I tot, per la coma...

Què ressortam? (2A, 2B)

En aquest titular de diari es comprova immediatament que el sentit de la informació canvia radicalment segons si delimitam amb coma o no el segon subjecte («els centristes»). La *lògica política* diu que el vertader propòsit és el que manifesta l'exemple 2B, i, en consonància amb això, fixem-nos com la coma aclareix el missatge i el fa ben real.

I, per un moment, imaginem-nos que en el titular de l'exemple 2A, en lloc d'emprar-s'hi paraules referides a ideologies («socialistes», «centristes...»), s'hi utilitzassin sigles corresponents a partits polítics concrets... Quin canvi de sentit, respecte a la vertadera intenció!

Què ressortam? (3A, 3B)

Segons on col·loquem la coma, el focus d'atenció del lector se centra més en l'«any» en què Espanya va ingressar a la UNESCO (cas B) o es manté en la idea general que vol transmetre el text en relació amb l'aïllament de l'Estat, en un moment donat de la història, respecte a l'exterior.

Des del punt de vista del contingut, les dues frases són correctes, si bé l'exemple 3B és més precís. I tot, gràcies a la coma...

4A)

Com ja t'he dit personalment **sempre** has aconseguit que l'ambient de feina fos positiu i que el treball sortís a temps.

4B)

Com ja t'he dit personalment, **sempre** has aconseguit que l'ambient de feina fos positiu i que el treball sortís a temps.

4C)

Com ja t'he dit personalment **sempre**, has aconseguit que l'ambient de feina fos positiu i que el treball sortís a temps.

Què ressaltam? (4A)

La frase 4A necessita una coma: com el cas dels exemples 3A i 3B, va encapçalada per un complement circumstancial que s'ha de separar de la resta del text. Ara bé, un cop decidida aquesta puntuació, situarem la coma davant o darrere l'adverbi «sempre» en funció de la idea que vulguem expressar. Les dues informacions (4B i 4C) estan ben redactades, però...

Què ressaltam? (4B, 4C)

Si la coma s'escriu abans de l'adverbi, el significat d'aquest s'associa a la forma verbal «has aconseguit».

En canvi, si la situam després de l'adverbi, interpretam el seu significat temporal juntament amb la forma verbal de la frase que actua com a complement circumstancial, això és, relacionam «sempre» amb «t'he dit».

2.1.4. El gall estrident: usos incorrectes de la coma

Vet aquí... el gall estrident! De res servirà controlar els usos de la coma que s'han exposat fins ara (o, dit d'una altra manera, la *coma en positiu*) si no evitam escriure-la en els casos que veurem tot seguit (la *coma en negatiu*). Ja hem contat que llegir un text ben puntuat és com escoltar un bon concert, i posar coma on no toca fa l'efecte del gall que se li escapa al cantant durant un mal dia de recital... Una coma mal posada romp el ritme de la frase; tècnicament, trenca la relació de dependència directa entre elements lingüístics molt vinculats entre si dins el discurs.

Una vegada més, però, hem d'anar confiats davant una descripció com la que farem a continuació, perquè les regles d'evitació de la coma són elementals i no costen d'aplicar.

A) ENTRE EL SUBJECTE I EL VERB

En general, mai no hem de posar coma entre el subjecte i el verb d'una frase, ja que senzillament no podem interrompre el curs de dues unitats lingüístiques tan estretament lligades.

És així de fàcil i així de pràctic, perquè, vegem, poc o molt tothom ha sentit a parlar alguna vegada del *subjecte*, que recordem que bàsicament és l'element que executa l'acció del verb, i hi concorda. I encara més fàcil resulta identificar el verb mateix de la frase.

Nota afinada: excepcions?

La regla anterior és gairebé infal·lible i cobreix la pràctica totalitat de casos. Ara bé, hi podem fer dues *afinacions*, tan concretes que sols no arriben a la condició d'excepcions:

a) Justament, si entre el subjecte i el verb (per tant, posició mitjana a la frase) s'hi intercala un incís com els explicats en l'apartat 2.1.2, el dels anomenats «usos segurs», evidentment hi haurem d'escriure una coma d'obertura i una de tancament per delimitar l'aclariment. En aquest sentit, recordem la capacitat de mobilitat que tenen els incisos dins el text.

b) Segons indiquen els manuals de referència, si el subjecte és molt llarg o complex (per exemple, ocupa més d'una línia del text o està format per una enumeració llarga d'elements), es pot escriure una coma que el delimiti. Hem dit que «es pot», no que sigui obligatori fer-ho. En conseqüència, es tracta només d'una *recomanació* aplicable a casos *extremes* (ens hi trobarem poques vegades...), la qual cosa no contradiu gens, en definitiva, la norma bàsica que hem anunciat al principi de l'apartat.

B) ENTRE EL VERB I ELS SEUS COMPLEMENTS

Tampoc no hem de posar mai coma entre el verb i els complements (directe, indirecte, circumstancial, atribut, de règim...) que en depenen amb major o menor grau, ja que, si ho féssim, igualment s'interrompria la vinculació entre aquestes unitats lingüístiques.

D'entrada, pot sorgir el dubte de saber identificar els complements esmentats, però hem de manifestar que no cal tenir coneixements profunds de sintaxi per fer-ho, i, sobretot, cal considerar que és suficient atendre al ritme natural de la frase per evitar l'escriptura d'aquestes comes *estridentes*.

Dos, un... tallam, tallam!

1A)

El tresor, la política financera, el patrimoni públic i els béns, **comporten** una gestió complexa per als governants i l'Administració.

1B)

El tresor, la política financera, el patrimoni públic, els béns, **etc., comporten** una gestió complexa per als governants i l'Administració.

1C)

El tresor, la política financera, el patrimoni públic, els béns, **etc. comporten** una gestió complexa per als governants i l'Administració.

Què ressaltam? (1A)

Hem d'evitar, a totes passades, una frase com 1A, ja que conté una errada considerada molt greu en la construcció del discurs: escriure coma entre subjecte i verb. Per molt que hi hagi una enumeració dels elements de la qual se separen amb comes, abans de la darrera unitat no hi pot haver aquest signe, atès que ja apareix el verb i no es pot interrompre de manera violenta el curs natural de l'oració.

Què ressaltam? (1B, 1C)

En canvi, tant 1B com 1C sí que són correctes; en ambdues s'hi ha introduït l'abreviatura «etc.» com a *suposat* darrer element de l'enumeració, i ja hem dit que tant és si es tanca amb una coma —tractant-lo com una unitat més de l'enumeració— com si no —tenint en compte que ja apareix el verb de l'oració.

2A)

El riu **Nil**, considerat el més gran del món juntament amb l'**Amazones**, **es convertí** en un element fonamental per a la riquesa econòmica de l'antic Egipte.

2B)

La transformació o la **remodelació**, intensificades aquests darrers anys, **de** les pedreres ubicades a les Illes **Balears**, **ha suposat** que moltes hagin passat a formar part del mateix ecosistema illenc.

3)

El riu **Nil**, considerat el més gran del món juntament amb l'**Amazones**, es convertí en un element **fonamental**, per a la riquesa econòmica de l'antic Egipte. Els historiadors destaquen **també**, **la saviesa** demostrada pel poble egipci en l'aprofitament dels recursos hídrics que ha aportat el **riu**, **no solament** amb la construcció de canals per contenir l'aigua i el desenvolupament de tècniques per **aprofitar-la**, **sinó també** en la sembra de gran varietat de plantes que suposaren el floriment de l'agricultura i d'una indústria incipient.

Què ressaltam? (2A)

Observem ara que a la frase 2A s'hi ha introduït un incís entre el subjecte («El riu Nil») i el verb («convertí»), oportunament delimitat entre dues comes; per tant, no té res a veure amb un cas com 1A, en el sentit que la coma que hi ha després del topònim «Amazones» forma part de l'aclariment sobre el riu.

Què ressaltam? (2B)

Hem d'anar molt alerta a una frase com 2B, en la qual veim com hi ha una coma incorrecta entre el subjecte i el verb, fruit de l'aparició d'un *fals* incís. És a dir: l'aclariment en relació amb les paraules «transformació» i «remodelació» és el fragment «intensificades aquests darrers anys», mentre que «de les pedreres ubicades a les Illes Balears» és un complement dels noms «transformació» i «remodelació», amb la qual cosa s'ha de suprimir la coma que hi ha abans del verb «ha suposat». Així s'ha de redactar la frase:

*La transformació o la **remodelació**, intensificades aquests darrers anys, **de** les pedreres ubicades a les Illes **Balears** **ha suposat** que moltes hagin passat a formar part del mateix ecosistema illenc.*

Què ressaltam? (3)

Altrament, en l'exemple 3 continua la frase iniciada a 2A i tornam a trobar-nos amb una situació que hem d'evitar sigui com sigui: escriure coma entre el verb i el seu complement immediat

En el primer cas, simplement hem de suprimir la coma. En el segon, tenim aquestes opcions:

- Tancar entre dues comes l'adverbi «també».

*Els historiadors destaquen, **també**, la saviesa demostrada pel poble egipci...*

- Escriure el fragment sense comes si volem donar un ritme més ràpid a la frase en qüestió.

*Els historiadors destaquen **també** la saviesa demostrada pel poble egipci...*

Què repassam?

Recordem que, a banda d'incisos, la coma serveix per delimitar alguna circumstància, en aquest cas amb un valor acumulatiu («no solament... sinó també»).

2.2. El signe de la pausa llarga

2.2.1. Primeres notes

El punt indica una pausa forta, clara, més llarga que la que marca la coma. De fet, com que és el «signe de la pausa llarga», suposa un tall en sec en el discurs. En poques paraules: es nota, la interrupció. Així, ja tenim exposats els dos extrems a l'hora de tallar momentàniament la pronunciació: la pausa breu (la coma) i la pausa llarga (el punt).

En clau de sol

La pausa del punt és tan evident com la del cantant que s'atura un moment i només reprèn la lletra de la cançó quan deixa de sonar la darrera nota de l'instrument.

Cada punt que trobam en el discurs assenyala el final d'una frase. Cada fragment delimitat per un punt conté un significat propi i coherent. Per entendre'ns: cada seqüència tancada per un punt inclou la manifestació d'una idea, lligada o no a l'anterior o a la posterior.

Des d'un punt de vista estrictament ortogràfic, el punt va associat a la lletra majúscula, perquè sabem que la paraula que s'escriu després d'aquest signe comença en majúscula.

Finalment, no hem d'oblidar que, tant si escrivim a mà com sobre teclat, el punt va enganxat a la paraula precedent sense deixar espai; en canvi, després del signe hi ha d'haver un espai.

2.2.2. Tipus de punts: usos

El primer detall que podem avançar és que, en comparació amb la coma, els usos del punt són més reduïts i fàcils de localitzar. També és evident que trobarem amb molta freqüència, i en tota classe de texts, els tres tipus específics de punts que existeixen, els quals barrejarem seguidament amb els mateixos usos del signe, per simplificar.

Per tant, amb l'objectiu comú de marcar la coneguda «pausa llarga», tenim:

A) EL PUNT I SEGUIT

Que s'escriu en un mateix paràgraf entre el final d'una oració i el començament d'una altra.

B) EL PUNT I A PART

Que suposa el final d'un paràgraf i el començament d'un de nou.

C) EL PUNT FINAL

Que indica acabament absolut de text.

Un, dos... provant, provant!

El teu **vol** segueix programat tal com estava previst, per la qual cosa no és necessari que tornis a contactar amb la nostra companyia. **Et** recordam que, mitjançant correu electrònic o missatges d'SMS, sempre notificam qualsevol canvi que es produeixi en el **vol** que hagi contractat.

La facturació en línia s'obre 30 dies abans del vol i es tanca 6 hores abans de la sortida. **Pots** imprimir la targeta d'embarcament o descarregar-te-la a la nostra aplicació **mòbil**.

Què ressaltam?

Cada frase acabada amb punt inclou una idea, si bé hi ha una relació de sentit entre aquestes.

Altrament, el punt i a part marca un cert canvi de sentit (del «vol» passam a la «facturació»). A més, és important tenir en compte que no és recomanable elaborar texts amb paràgrafs excessivament llargs. Aquest és un dels principis bàsics de la bona redacció.

Però, a part dels usos que coincideixen amb la tipologia dels punts, el signe de la pausa llarga té una notable presència en un altre àmbit:

D) FÓRMULES FIXES

El punt serveix per cloure la frase de comiat de les cartes i els missatges electrònics, quan hi ha verb. És important retenir aquest darrer detall («quan hi ha verb»), perquè és el que estableix la diferència entre usar punt o coma en les fórmules fixes. En aquest sentit, recordem el que hem explicat en la lletra E) de l'apartat 2.1.2.

Rebeu una salutació cordial.

Esper que ens vegem aviat.

Per acabar amb els usos del punt, convé recordar quina és la idiosincràsia de la pausa que marca aquest signe, perquè això és fonamental per emprar-lo adequadament en els escrits.

E) LA PAUSA LLARGA TÉ UN PUNT

Ara que ja estam familiaritzats amb la diferència que hi ha entre la pausa breu i la pausa llarga, convé advertir d'un error comú que, tanmateix, aquí volem reconvertir en quelcom positiu i encarar com un ús propi del punt. Parlam dels casos en què no s'identifica bé la intensitat de la pausa que s'ha de fer en el discurs i, en lloc del punt, escrivim coma. En aquest sentit, recordem que, quan s'acaba d'explicar una idea, normalment s'ha de cloure amb punt la seqüència que conté aquesta formulació.

Com que es tracta d'una errada habitual a l'hora d'escriure no sempre fàcil d'identificar, obrirem un capítol especial de la secció «Dos, un... tallam, tallam!» per il·lustrar aquest mal ús amb exemples pràctics.

Dos, un... tallam, tallam!

1)

Els dos clubs s'han reunit avui dilluns per fer una permuta de jugadors, de manera que Martí arribaria al València i Ferrer ho faria a les files del Mallorca. Un altre nom que s'ha posat damunt la taula de les negociacions és el de **Robertinho, el migcampista** brasiler ha rebut l'alta mèdica de la lesió que l'ha mantingut apartat dels entrenaments i, en conseqüència, a partir d'avui matí podrà aclarir el seu futur immediat.

2)

A una fàbrica hi ha quatre màquines en marxa 9 hores diàries i s'elaboren 18.000 peces diàries. Una de les màquines **s'ha espatllat, quantes hores** s'hauran de tenir en funcionament els aparells que continuen marxant si es volen fabricar 15.000 peces per dia?

2.2.3. El gall estrident: usos incorrectes del punt

Una altra vegada... el gall estrident! Cal evitar els usos *en negatiu* del punt, que s'expliquen normalment per una aplicació excessiva d'aquest signe. Així, no hem d'escriure punt:

A) DESPRÉS DELS SIGNES D'INTERROGACIÓ I D'EXCLAMACIÓ

Hem de pensar que el punt que forma part dels símbols ? ! ja fa la funció que pròpiament atribuïm al signe com a tal. Per tant, darrere els símbols indicats, i malgrat que vulguem cloure la frase, no hem de tornar a escriure punt (seguit, a part o final).

Passejava pel centre comercial i el seu capet era com un laberint... «Què passarà si el salut?, es recordarà de mi?, què diran els altres si em veuen amb ell?, em miraran estranyats?». De moment, va continuar el seu camí.

Jo el vull saludar!, què passa si ho faig!, tant se me'n fot del que diguin!

També és possible escriure:

Passejava pel centre comercial i el seu capet era com un laberint... «Què passarà si el salut? Es recordarà de mi? Què dirà tothom si em veuen amb ell? Em miraran estranyats?». De moment, va continuar el seu camí.

Jo el vull saludar! Què passa si ho faig! Tant se me'n fot del que digui tothom!

Què ressaltam?

Tant a l'exemple 1 com al 2, la coma ressaltada és incorrecta perquè allà on està ubicada s'ha de fer una pausa llarga i, per tant, hi correspon escriure un punt. Encara que les frases presents a cada un dels dos fragments estan relacionades entre si, les comes errònies no són suficients per indicar el final d'una seqüència i el començament de l'altra. El resultat hauria de ser el següent:

1)

*Un altre nom que s'ha posat damunt la taula de les negociacions és el de **Robertinho. El migcampista** brasiler ha rebut l'alta mèdica de la lesió...*

2)

*Una de les màquines s'ha **espatllat. Quantes hores** s'hauran de tenir en funcionament els aparells que continuen marxant...*

B) AL FINAL D'ALGUNS TEXTS PARTICULARS

Entenem com a tals determinats texts més aviat breus i concrets com ara títols i subtítols, lemes i campanyes, eslògans i rètols, i altres seqüències anàlogues, sempre que apareguin aïlladament.

Obert	Tancat per vacances
No trepitgeu la gespa	«Banya't per l'esclerosi múltiple»
Alerta amb el ca	campanya «Motxilles solidàries»
Es lloga	Llei 1/2016, de 3 de febrer, de modificació de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears

Nota afinada: un «sí» a la puntuació interna

Malgrat el que acabam de dir sobre el punt final en títols i subtítols, lemes i campanyes, eslògans i rètols (i semblants), aquests tipus de texts sí que poden dur puntuació interna —comes, punts, dos punts...—, això és, puntuació dins la seqüència concreta. I també poden aparèixer amb algun signe final, com ara la interrogació o l'exclamació.

Alerta amb el ca. Mossega!
 Es lloga. Preu: 900 €/mes
 «Prevenir depèn de tu. No et confiis... Evita fer foc!»